

Nr 22

Av herr Schött m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Folkhögskolor: Bidrag till driften av folkhögskolor.

(Lika lydande med motion nr 32 i Andra kammaren)

Folkhögskolan är en omistlig tillgång för vårt folk. Med sin målsättning att i första hand väcka till personligt ansvar och samhällsansvar har den en uppgift som ingen annan institution i vårt demokratiska samhälle i samma utsträckning kan fylla. Den når ungdom i 20-årsåldern, den tid då livsavgörande val definitivt träffas i fråga om yrke, hembildning, samhälls- och livssyn.

Elevantalet vid vårt lands folkhögskolor har under 25 år fördubblats trots minskade årskullar och effektiviserat allmänt skolväsen. Med de stora årskullar som nu tränger på i folkhögskolan behövs enligt skolöverstyrelsens prognoser 1968 50 % flera elevplatser än år 1956 redan med oförändrad frekvens. Räknar man med fortsatt likformig stegring av intresset, skulle behovet mer än fördubblas. År 1956 fanns i landet 89 statsunderstödda folkhögskolor; 1960 var antalet 95.

I denna situation har på många håll i landet under de senaste åren initiativ tagits till dels »filiaskolor», vilka omedelbart erhåller statsbidrag, dels nya skolor, vilka emellertid nu riskerar att hamna i en helt ohållbar situation. I allmänhet har initiativet kommit från enskilda inom folkrörelser och kyrkosamfund, vilka med öppen blick för ansvaret för det uppväxande släktet med stora ekonomiska insatser och risker beslutat starta nya skolor. Regel har tidigare varit att en skola efter 1—2 års väl vitsordad verksamhet erhållit författningsenliga statsbidrag.

Förhållandet har nu radikalt ändrats. År 1959 föreslog skolöverstyrelsen fyra nya skolor till statsbidrag. Statskontoret prutade till två. Ecklesiastikdepartementet föreslog till riksdagen endast en. Detta blev också riksdagens beslut trots motioner till förmån för två.

Ett tiotal nya skolor står nu på lut — antingen sedan flera år i gång eller planerade. Situationen för dessa ter sig inte hoppfull. Med riksdagens negativa inställning nödgas många av dem räkna med en oviss framtid av förödande ekonomisk belastning. Tiggeri, lotterier, skuldsättning är deras öde. Möjligheterna att anställa lärarkrafter är ovissa, att bygga ändamålsenliga lokaler är nästan ogörligt, att ge eleverna ekonomiskt lika villkor med andra skolors är oöverkomligt, eftersom rätten till statligt studiebidrag är sammankopplad med övrigt statsunderstöd. Likväl gör åtskilliga sådana folkhögskolor redan en aktningsvärd och omistlig insats.

Fyra folkhögskolor driver sedan några år tillbaka sin verksamhet utan statsbidrag. Oskarshamns folkhögskola (med Växjö stift som huvudman) startade den 30 augusti 1958. Något senare samma höst tillkom Dalarö folkhögskola (Frälsningarmén) och Skara stifts folkhögskola, Hjo. Storumans folkhögskola (Västerbottens läns landsting) satte i gång i början av 1959. Samtliga dessa skolor har inspekterats av skolöverstyrelsen, som tillstyrkt ansökan om statsbidrag. Närmast därefter i kön i väntan på bidrag står Löftadalens folkhögskola (Hallands läns landsting) och Skinnskattebergs folkhögskola (Västmanlands läns landsting).

Ungdomssituationen i vårt land är sådan att vi inte har råd att lämna folkhögskolorna utan ett verksamt stöd. Vi anser därför att varje folkhögskola som av skolöverstyrelsen efter grundlig inspektion kunnat godkännas och rekommenderas till statsbidrag också bör erhålla sådant i enlighet med den praxis som tidigare varit gällande. Antalet nytillkommande statsbidrag bör således anpassas efter det behov som varje år föreligger. Bidragskostnaden för en ny skola beräknas till 126 000 kr. För budgetåret 1961/62 har skolöverstyrelsen äskat statsbidrag till tre nya folkhögskolor, under det att Kungl. Maj:t begränsat sig till att föreslå ett ytterligare bidrag. Vi för vår del förordar att medel för nästa budgetår anvisas till bidrag till tre nya folkhögskolor.

Aberopande vad ovan anförts föreslår vi,

att riksdagen beslutar att under budgetåret 1961/62 statsbidrag må utgå till ytterligare två folkhögskolor utöver de av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagna, samt att riksdagen för budgetåret 1961/62 under riksstatsens åttonde huvudtitel punkt 164, Folkhögskolor: Bidrag till driften av folkhögskolor, må anvisa ett förslagsanslag av 19 060 000 kronor.

Stockholm den 18 januari 1961

Ebbe Ohlsson

Martin Söderquist

Lars Schött

Nils Theodor Larsson

G. Ivar Virgin

Bertil Petersson

Margareta Nordström